

**REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO**

Program

**dopolnilnega usposabljanja poveljnikov Civilne zaščite
in njihovih namestnikov ter članov štabov Civilne zaščite –**

nesreče z nevarnimi snovmi

Ljubljana, september 2003

Na podlagi 111. člena in drugega odstavka 114. člena zakona o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 64/94, 33/00-odl. us in 87/01 ZMatD) ter 12., 31. in 32. člena uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (Uradni list RS, št. 22/99, 99/99, 102/00, 106/02)

p r e d p i s u j e m

Program

dopolnilnega usposabljanja poveljnikov Civilne zaščite in njihovih namestnikov ter članov štabov Civilne zaščite –

nesreče z nevarnimi snovmi

I. NAMEN

Namen usposabljanja je dopolniti znanje poveljnikov Civilne zaščite in njihovih namestnikov ter članov štabov Civilne zaščite o nesrečah z nevarnimi snovmi.

II. CILJI

V času usposabljanja se bodo udeleženci:

- seznanili z novostmi na področju organizacije in delovanja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami
- seznanili z ogroženostjo pred nevarnimi snovmi
- seznanili z normativno ureditvijo področja in s SEVESO direktivo
- seznanili s skupinami nevarnih snovi, njihovimi lastnostmi in učinki na žive organizme in okolje, s poudarkom na nevarnih snoveh iz okolja, iz katerega prihajajo
- seznanili z oceno ogroženosti in načrtom zaščite in reševanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi kot podlagama za ukrepanje
- seznanili s silami za zaščito in reševanje in drugimi intervencijskimi enotami, ki sodelujejo ob nesrečah z nevarnimi snovmi
- seznanili z ukrepanjem ter vodenjem intervencij ob nesrečah z nevarnimi snovmi
- dodatno usposobili za vodenje aktivnosti ob nesrečah z nevarnimi snovmi.

III. OBLIKE

Usposabljanje se organizira kot enodnevni ali dvodnevni seminar.

IV. UDELEŽENCI

Usposabljanje je namenjeno poveljnikom Civilne zaščite in njihovim namestnikom (v nadaljevanju poveljnikom CZ) ter članom štabov Civilne zaščite iz regij, občin, krajev ter gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij.

Usposabljanja se lahko udeležijo tudi strokovni delavci za zaščito in reševanje.

V. NOSILCI IN IZVAJALCI USPOSABLJANJA

Nosilec usposabljanja je Uprava RS za zaščito in reševanja. Izvajalec usposabljanja za regijske in občinske štabe Civilne zaščite je Izobraževalni center za zaščito in reševanje RS, za ostale štabe CZ pa pooblašcene izobraževalne ustanove oz. po dogovoru Izobraževalni center za zaščito in reševanje RS.

VI. KRAJ IN OBJEKTI

Usposabljanje poteka v prostorih, ki jih izbere izvajalec usposabljanja, če ni s pošiljateljem dogovorjeno drugače.

VII. ČAS IN TRAJANJE USPOSABLJANJA

Program se po dogovoru med pošiljateljem in izvajalcem usposabljanja izvede v krajši enodnevni (8 PUR) ali daljši dvodnevni obliki (15 PUR).

VIII. UČNE VSEBINE

1. Novosti v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami
2. Ogroženost zaradi nevarnih snovi
3. Normativna ureditev področja in uveljavljanje SEVESO direktive
4. Nevarne snovi, njihove lastnosti in učinki na žive organizme in okolje ter baze nevarnih snovi
5. Ocena ogroženosti in načrt zaščite in reševanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi
6. Sile za zaščito in reševanje in druge intervencijske enote, ki sodelujejo ob nesrečah z nevarnimi snovmi

7. Ukrepanje in vodenje intervencije ob nesrečah z nevarnimi snovmi
8. Študija primerov
9. Praktična naloga – simulacija nesreče z nevarno snovjo
 - onesnaženje podtalnice ali tekočih voda
 - požari v industriji
 - nesreče z nevarnimi snovmi v industriji
 - prometne nesreče (železniška, cestna, letalska, na vodi).

IX. UČNE METODE IN OBLIKE DELA

Pri usposabljanju naj predavatelji uporabljajo naslednje učne metode:

- predavanje
- igranje vlog
- demonstracijo
- proučevanje primerov
- razgovor
- reševanje problemov
- praktično delo

Predavatelji naj ob metodi predavanja uporabljajo še druge metode tako, da bodo udeleženci pri usposabljanju čim bolj aktivno sodelovali. Pri simulacijah nesreč udeleženci samostojno rešujejo probleme ob spremljanju in pomoči vodje simulacije.

X. UČNA SREDSTVA

Za izvajanje programa so potrebna naslednja učna sredstva in pripomočki:

- prosojnice za grafoskop oz. računalniške predstavitve, ki jih pripravijo predavatelji
- predpisi s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami
- ocena ogroženosti in načrt zaščite in reševanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi pošiljatelja
- video kasete s posnetki vaj in akcij zaščite, reševanja in pomoči
- analize akcij zaščite, reševanja in pomoči
- zemljevid in delovna karta s preglednico sil in sredstev
- pribor za pisanje in risanje kart
- obrazci za vodenje aktivnosti zaščite in reševanja: dnevnik aktivnosti, pregled sil in sredstev, sprejeti ukrep, zaključno poročilo
- predpostavke za simulacijo nesreč
- osebna in skupna oprema poveljnikov Civilne zaščite in članov štabov Civilne zaščite.¹

¹ Osebna in skupna oprema sta navedeni v Odredbi o merilih za organiziranje in opremljanje Civilne zaščite .

XI. PREVERJANJE ZNANJA

Znanje preverjajo predavatelji med predavanji in praktično vajo s postavljanjem vprašanj in z razgovorom.

XII. FINANCIRANJE

Stroške izvedbe usposabljanja krije razen v primeru, da je dogovorjeno drugače, ustanovitelj. Ustanovitelj krije tudi stroške nadomestila za plačo, potne stroške in stroške prehrane.

XIII. NAVODILO

Pri usposabljanju je potrebno upoštevati vse predpise s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Tema Novosti v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami se po presoji izvajalca skrajša oz. razširi.

V programu se predstavi baza nevarnih snovi NEVSNOV oz. KEMKLAS oz. po dogovoru med izvajalcem usposabljanja in pošiljateljem katera druga baza.

Med pridobivanjem dodatnih spretnosti iz štabnega dela se udeleženci seznanjajo s procesi vodenja, organizacijo dela in razdelitvijo nalog. Naloge se v štabu razdelijo po nesrečah in po vsebini: določitev ciljev, vodenje sil za zaščito in reševanje, varnostni vidik, planiranje in spremljanje aktivnosti, načrt zvez, koordinacija z ostalimi sodelujočimi strukturami, logistika (oskrba in transport sil, oprema), stiki z javnostmi, finance in administrativne zadeve.

Vsebina praktične naloge – simulacije, se prilagodi posameznemu štabu CZ. Izvede se po delih (kar omogoča večjo pozornost slušateljev med predavanji) ali naenkrat v celoti (kar je z vidika vživljanja udeležencev v simulacijo in kontinuiranosti procesa primernejše). Poveljnik CZ in člani štabov CZ med simulacijo na podlagi pripravljenih predpostavk organizirajo, vodijo, usmerjajo in izvajajo aktivnosti zaščite, reševanja in pomoči ob nesreči z nevarno snovjo. Predpostavke naj bodo podprte z video posnetki. V simulacijo ali vsaj njen del se lahko vključijo telekomunikacijska sredstva (telefoni, faks, radijske postaje) ter po potrebi uporabi računalnik in internet. Če je mogoče, v simulaciji sodelujejo v živo ali po telefonu igralci vlog, npr. župan, novinarji, različni inšpektorji... Na vnaprej določeni številki igra najmanj ena oseba zunanji svet oz. različne institucije in vloge, npr. centre za obveščanje, nadrejenega poveljnika CZ, občana, ki pograša sorodnika... Simulacije lahko potekajo v enem prostoru za vse štabe CZ naenkrat z enim vodjem

simulacije, ali pa v ločenih prostorih z več vodji simulacij. Bolje je, če ima vsak štab CZ svojega vodjo simulacije. Le ta opazuje in usmerja delo ter opozarja na različne možne rešitve.

Med simulacijo se lahko preizkusi tudi poznavanje komunikacije z radijskimi postajami.

Za vsak dan posebej se izvede dnevna evalvacija v obliki razgovora, s kratkim vprašalnikom ali kombinirano, na koncu usposabljanja pa še evalvacija programa kot celote.

Če se pri posamezni skupini pokaže potreba po dodatnih vsebinah, lahko izvajalec usposabljanja le te vključi v program. Izvajalec usposabljanja lahko glede na predznanje udeležencev posamezne vsebine tudi izpusti.

XIV. POSEBNE ZAHTEVE

Udeleženci morajo imeti opravljeno uvajalno in temeljno usposabljanje poveljnikov Civilne zaščite ter članov štabov Civilne zaščite.

Udeleženci potrebujejo na usposabljanju dokumente, ki urejajo področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v njihovem okolju: oceno ogroženosti, načrt zaščite in reševanja ob nesreči z nevarno snovjo, organizacijsko shemo sistema zaščite in reševanja, sklep o določitvi in organiziranju enot, služb in drugih operativnih sestavov za zaščito, reševanje in pomoč, udeleženci iz občine pa še organizacijsko strukturo uprave, javnih služb in zavodov ter zemljevid največjega kraja v čim manjšem merilu. Dokumente mora za svoje udeležence zagotoviti pošiljatelj.

XV. LITERATURA

1. Nesreče in varstvo pred njimi, Ljubljana 2002
2. F. Čmelič: Ukrepanje z nezgodo z nevarno snovjo, GZS, Ljubljana
3. Nevarne snovi, IVD, Maribor, 1995
4. A. Oblak-Lukač: Nevarne snovi, Univerzum, Ljubljana, 1995
5. Ujma, revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, Ljubljana, vse številke
6. Osnovni znaki za označevanje sil in sredstev ter aktivnosti za zaščito, reševanje in pomoč, Ljubljana 1994
7. Predpisi s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami:
 - Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 44/02)
 - Doktrina zaščite, reševanja in pomoči, Ljubljana 2002
 - Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Uradni list RS, št. 64/94, 33/00-odl. us in 87/01 ZMatD)
 - Zakon o prevozu nevarnega blaga (Uradni list RS, št. 79/99)
 - Zakon o prometu eksplozivnih snovi (Uradni list SFRJ, št.30/85, 6/89)
 - Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/99)
 - Zakon o odpravi posledic naravnih nesreč (Uradni list RS, št. 75/03)
 - Uredba o ukrepih za zmanjšanje tveganja za okolje zaradi večjih nesreč z nevarnimi kemikalijami (Uradni list RS št. 46/02)
 - Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (Uradni list RS, št. 22/99, 99/99, 102/00, 106/02)
 - Odredba o merilih za organiziranje in opremljanje Civilne zaščite (Uradni list RS, št. 15/00)
 - Navodilo o vodenju delovnih kart in uporabi znakov pri zaščiti in reševanju (Uradni list RS, št. 39/94)
 - Navodilo o izvajanju zaščitnih ukrepov (Uradni list RS, št. 39/94)
 - Navodilo za obveščanje o naravnih in drugih nesrečah (Uradni list RS, št. 54/97)

XVI. UČNI NAČRT

- 1 – krajša, enodnevna oblika
2 – daljša, dvodnevna oblika

PUR - pedagoške ure
P - predavanje
V- vaje
S - skupaj

vsebine	PUR (minut')					
	1			2		
	S	P	V	S	P	V
1. Uvod v usposabljanje - namen, cilji in vsebina usposabljanja - predstavitev izvajalca usposabljanja in udeležencev	15'	15'		15'	15'	
2. Novosti v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami	15'	15'		30'	30'	
3. Ogroženost zaradi nevarnih snovi				15'	15'	
4. Normativna ureditev področja in uveljavljanje SEVESO direktive - medresorski dogovor o sodelovanju pri zaščiti in reševanju				30'	30'	
5. Nevarne snovi, njihove lastnosti in učinki na žive organizme in okolje ter baze nevarnih snovi - pojem in klasifikacija nevarnih snovi - prevoz nevarnih snovi - baze nevarnih snovi - zagotavljanje varnosti v reševalnih akcijah - vaja: uporaba osebne opreme: zaščitne maske, pribora za osebno dekontaminacijo, dozimetra in avtoinjektorja	1	1		1	30'	15'
6. Ocena ogroženosti in načrt zaščite in reševanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi vaja: ogled svojega načrta				30'	15'	15'
7. Sile za zaščito in reševanje in druge intervencijske enote, ki sodelujejo ob nesrečah z nevarnimi snovmi - gasilske enote - državne enote: enota za hitre intervencije, enota za higiensko-epidemiološko delo, enota za reševanje ob nesrečah s klorom in drugimi jedkimi snovmi - občinske in regijske enote za RKB zaščito - ekološka laboratorija z mobilno enoto ELME, MEEL	0,5	0,5		15'	15'	

- intervencijske enote vodnogospodarskih družb, cestnega podjetja, Slovenskih železnic, prevoznikov						
8. Ukrepanje in vodenje intervencij ob nesrečah z nevarnimi snovmi - zavarovanje kraja nesreče - identifikacija nevarne snovi - požarno varnostni ukrepi - tehnično reševalni ukrepi - evakuacija ljudi in dobrin - dekontaminacija ljudi in okolja - vodenje intervencije	0,5	0,5		2	2	
9. Študija primerov - vaja: pripraviti seznam aktivnosti štaba CZ na podlagi predstavljenih nesreč in dogodkov, preden predavatelj predstavi dejansko izvajane aktivnosti	2	2		3	2	1
10. Praktična naloga – simulacija nesreče z nevarno snovjo - onesnaženje podtalnice ali tekočih voda - požari v industriji - nesreče z nevarnimi snovmi v industriji - prometne nesreče (železniška, cestna, letalska, na vodi)	3		3	7		7
10. Evalvacija in zaključek usposabljanja	15'	15'		1	1	
SKUPAJ:	8	5	3	17	8 15'	8 30'

Anton Grizold
dr. Anton Grizold
MINISTER

Številka: 849-02-8/2003-1

Datum: 05-09-2003

Mun